

Reflexions basades en la informació que m'ha arribat, en el que he vist (i en el que sé com a geobotànic)

Josep Vigo i Bonada
Catedràtic jubilat de la Facultat de Biologia

- L'origen de la polèmica creada, i assumida sobretot per la *Plataforma SOS Tibidabo*, ha estat la pretesa ampliació del Parc del Tibidabo, que hauria de comportar especialment la instal·lació d'una gran muntanya russa, que obligaria a talar bona part del bosc d'alzines ara existent.
Les protestes dels components de la dita plataforma i d'altres organitzacions i particulars, recollides per la premsa, es referien inicialment a tallada d'arbres o a eliminació d'una arbreda. Després s'ha anat acceptant que es tractaria de la tala d'un alzinar.
Sembla que hi ha hagut converses amb dirigents de l'Ajuntament (promotor i responsable darrer del projecte) sense que s'hagi arribat a cap entesa. Cal dir que els partits de l'oposició, fins i tot els que inicialment estaven d'acord amb el projecte, ara s'hi manifesten en contra.
- Els arguments esgrimits pels promotors o reflectits en l'informe ambiental encarregat per l'ajuntament sostenen, entre altres coses, que es tractaria de tallar arbres vells (51, diuen), poc sans, a alguns dels quals no els queden gaire més de deu anys de vida; que la massa boscosa és poc densa; que es guardaria el sòl retirat per instal·lar l'atracció i si tornaria a posar, igualment com diverses plantes herbàcies; que es plantarien moltes més alzines (més d'un centenar); que la muntanya russa quedaria integrada en el bosc; que s'hi plantarien roures i altres espècies llenyoses i s'hi penjarien capses niu per atreure molts ocells; que la massa forestal romanent milloraria; que es crearia hàbitat (sic), etc.
Aquests arguments són fàcilment rebatibles. Actualment la massa forestal és força densa, les alzines són bàsicament sanes i pel fet de ser velles resulten especialment valuoses i interessants, a banda que poden viure encara molts anys més (tenint en compte les edats que solen aconseguir). Plantar alzines a partir de glans no és pas senzill i confiar que totes les plàntules progressaran i arribaran a adultes és molt confiar, a banda que trigarien moltes dècades. Els roures del país no viurien gaire bé en aquell vessant solell. Fins i tot sense tenir en compte que la instal·lació de la muntanya russa requeriria 109 pilones, sembla difícil de creure que en aquell espai hi cabessin més de cent alzines adultes. Els moviments de terres i els desmunts serien una greu agressió per a un terreny que hauria de suportar, teòricament una arbreda. Sobretot durant els caps de setmana, la freqüentació massiva, els sorolls i la pol·lució no semblen gaire adequats per atreure ocells i altres animals no racionals. Sostenir avui dia que les grans construccions poden integrar-se en la natura és no voler saber què ha passat amb les "urbanitzacions dintre el bosc". Etc.
És clar que els informes ambientals tenen un defecte de base: són encarregats i pagats pel mateix que ha de demostrar que l'activitat proposada no afecta negativament els béns ambientals. En el camp jurídic sempre he vist que si hi no hi ha acord sobre el valor d'un bé en discussió, l'avaluació, per tal que sigui imparcial, la paguen les parts interessades però és el jutge qui l'encarrega a qui creu més competent.
- Deu ser cert que l'alzinar va ser plantat a instàncies del doctor Andreu, l'any 1899, i que el doctor Rubió el va enjardinar l'any 1925. En aquest llarg període

de temps, però, ha anat evolucionant vers un bosc natural. Les alzines, nascudes de gla, són centenàries i al costat seu hi ha d'altres arbres forestals. És veritat que el sotabosc comprèn plantes cultivades: pitòspors (*Pittosporum tobira*), llors (*Laurus nobilis*), lilà de terra (*Centranthus ruber*)... Però també s'hi fan espècies ben típiques de l'alzinar, com ara el marfull (*Viburnum tinus*) o la lleteresa de bosc (*Euphorbia amygdaloides*), que requereixen ambients ombrívols... el galzeran (*Ruscus aculeatus*), l'esparreguera boscana (*Asparagus acutifolius*)... i una violeta (*Viola catalonica*) que, tot i ser discutible el seu caràcter natural i autòcton, s'ha de considerar endèmica de Catalunya.

En resum, es tracta d'un bosc intervingut i enjardinat, però amb prou característiques per poder ser considerat un exemple força bo d'un alzinar de vessant solell. Cal dir que la majoria dels nostres alzinars es troben a les bagues i que solen ser boscos de rebrot, a causa de l'explotació carbonera a què s'han vist sotmesos durant molt de temps. En els vessants solells, en queden molt pocs, ja que la pressió secular de l'home va tendir a fer-los desaparèixer substituint-los per conreus o pastures. Al pla i als turons de Barcelona n'hi havia hagut uns quants claps ara desapareguts, tot i que encara en queden alguns testimonis, exigus i força malmesos, dintre d'algun parc urbà.

- L'interès de la Comunitat Europea (ara Unió Europea) per la valoració i la conservació del seu patrimoni natural va menar a la implantació del programa CORINE (Coordinació de la informació sobre el medi natural), entre els resultats del qual figuren:
  - un catàleg oficial dels hàbitats existents dins el territori europeu (*CORINE biotopes manual*, 1991)
  - diverses directives (92/43/CEE del Consell del 21 de maig de 1992, del Consell 97/62/UE del 27 d'octubre de 1997...) encaminades a la preservació d'organismes i hàbitats
  - un manual d'interpretació dels hàbitats (*Interpretation Manual of European Union Habitats*) que assenyala quins són els Tipus d'Hàbitats d'Interès Comunitari (HIC)
  - l'establiment d'una xarxa d'àrees que cal conservar, denominada Natura 2000, basada en la importància i la raresa dels biòtops i en la presència d'espècies amenaçades

Els alzinars són catalogats com a *Alzinars de terra baixa, catalano-occitans* (*Catalan-provençal lowland holm-oak forests*) amb el codi 45.312 (45.3121 en la Llista catalana). La legislació europea els inclou dins un dels Tipus d'Hàbitats d'Interès Comunitari (HIC), amb el codi 9340 *Alzinars i carrascars* (*Quercus ilex and Quercus rotundifolia forests*).

El manual d'Interpretació afirma que els alzinars naturals es troben sovint degradats o reduïts a la condició de bosquines, però diu que, fins i tot en aquests casos, haurien de ser inclosos en l'esmentat HIC, afavorint-ne l'evolució vers el bosc.

- Aquest alzinar és, doncs, especialment valuós. I no es troba pas gaire lluny d'altres espais declarats d'interès, entre els quals l'àrea protegida de la Font Grogà. D'altra banda, podria associar-se amb altres ecosistemes del solell, com és ara els prats d'albellatge, les brolles d'estepes, els llistonars amb plantes anuals, els ginestars... que també fóra bo de conservar, constituint un complex integrat al gran espai natural de Collserola i evitant que l'expansió salvatge de la ciutat els continuï destruint.

- Semblaria raonable de conservar el bosc esmentat. Si s'hi implantava una muntanya russa, que en quedaria? D'altra banda, cal aquest gran giny en aquest lloc? El Parc d'Atraccions ha de continuar essent un espai infantil i familiar o ha de voler emular Port Aventura, Terra Mítica i altres grans complexos lúdics? Quan l'ajuntament aprova un pla d'ampliació del parc d'atraccions ho fa en interès dels ciutadans? Malgrat tractar-se d'un parc urbà i estar destinat a acollir equipaments, se suposa que deu poder ser tractat d'una altra manera. Per exemple, afavorint l'evolució de l'alzinar vers un bosc natural i, atès que es troba tocant de la zona de jocs, condicionant-hi camins de passejada i implantant-hi itineraris pedagògics.
- Barcelona i tota l'àrea metropolitana haurien de reflexionar de nou sobre què ha de ser Collserola, quina importància té com a espai natural i quins valors s'hi han de fomentar.

Josep Vigo i Bonada
Catedràtic jubilat de la Facultat de Biologia
Universitat de Barcelona
Febrer 2008